

"לְדוֹרוֹת" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם פרטי: ציפורה	שם משפחה: אייזן
-----------------	-----------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי: נוימן		בלועזית
שם פרטי איתו נולדתי: פייגה	בלועזית	מין: מין: נקבה
שם פרטי איתו נולדתי: פייגה	בלועזית	שנת לידה: 1927
עיר לידה: קליני	בלועזית	ארץ לידה: צ'כוסלובקיה
שם פרטי ושם משפחה של האב: מנדל נוימן	שם פרטי ושם נעורים של האם: פרל זיכרמן	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה:	בלועזית	ארץ המגורים:
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה) השכלה יסודית	מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה) תלמידה	חבר בארגון או בתנועה: (בית"ר, השומר הצעיר, בני עקיבא)
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: (שם העיר או האזור ושם הארץ)		
במידה והיית בגטו, ציין את שמו: דובובה	בלועזית	
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו: מחנה הריכוז באושוויץ ומשם למחנה הריכוז בירקנאו	בלועזית	
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: בעיירה צ'כית בה התנוססו דגלים שהעידו על השחרור מכבלי המלחמה	תאריך השחרור: אוקטובר 1944	
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)	ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור: זוג צ'כי אימץ אותי וטיפל בי במשך 6 שבועות, עד שחזרו אלי כוחותיי. לאחר מכן נסענו אחותי ואני לביתי, בתקווה למצוא את אבינו וכן לראות מה נותר מביתנו.	

במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתי עד מתי	שנת עליה: 1946	במידה ועלית באנייה, ציין את שמה: "ההגנה" ע"ש הארגון שהכשיר את המשלחות לקראת העלייה ארצה.
--	-------------------	---

אנא ספרי/ על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים)

נא לכתוב בגוף ראשון

נולדתי בשנת 1927 בעיירה קטנה בשם Kalini, בזמנו הייתה תחת שליטה רוסית בשטח צ'כוסלובקיה וכיום מסופחת לשטח אוקראינה. שמו של אבי ז"ל הינו מנדל נוימן ושמה של אמי ז"ל הינו פרל זיכרמן (שם נעוריה). אמי נפטרה בגיל 33, בעודי בת 11, זאת בעקבות שטף דם לאחר הפלה. בכיתה ו' פרצה המלחמה, אז גם גייסו את אבי בפעם השלישית ומאז לא אפשרו לנו להמשיך ללמוד. בקליני לא היו תנועות נוער. אחותי הבכורה צביה, בת ה-15, טסה לבלגיה לבני משפחה רחוקים שנזדקקו לעזרה. גם אחותי השנייה טובה, בת ה-13, עזבה לצ'כוסלובקיה, לסייע לסבי, לאחר שאשתו נפטרה וחזרה עם מות אמי. נותרתי אני, שתי אחיותי ושלושה אחי הקטנים.

אבי היה סנדלר אורתופדי ותחזק קשרים קרובים עם הגויים. אמי הייתה עקרת בית וגידלה 7 ילדים. גדלתי בבית עני, אדוק מאוד. אמי נהגה לגלח את ראשה ולחבוש מטפחת, הקפדנו לחגוג את החגים היהודיים ואחיי למדו בחדר במשך חצי יום. חיינו אורח חיים קשה. כולם סייעו במשך השבוע בעבודות המשק ובשבתות נהגתי לפגוש את חברותי הקרובות בחצר. בתור ילדה עבדתי שעות רבות בשדה. חיפשתי מזון לאווזים ויצאתי עם הפרות לאחו. את החגים חגגנו בהרכב הגרעין המצומצם ואכלנו מפרי וירק השדה. לגויים היו שדות נרחבים של פירות, מהם קיבלנו את העודפים ללפתן. תחושת העוני ליוותה אותנו תמיד, אך מעולם לא חסר אוכל בבית. הרבנו לאכול שעועית, לפת, סלק, לחם מקמח תירס ושזיפים.

נא ספרי/ על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות

בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

בוקר אחד שמענו קולות רמים של תופים המכריזים כי השלטון מורה לעזוב את הבתים ולהגיע למרכז העיירה עם תיק ובו חפצים אישיים במשקל 20 ק"ג, לכל היותר. כאמור, אבי קשר קשרי עבודה קרובים עם הגויים. אחד מלקוחותיו התחייב בפניו שאם יפרוץ פוגרום, הוא יאסוף אותנו לביתו שביער ויגן עלינו. עם הישמע ההוראה, ברחנו מיד אל היער אך אותו חבר איים עלינו בגרזן שנעזב. במשך שבועיים היינו ביער, עד שהגענו לעיירת גויים שהייתה בהסגר בשל התפרצות מחלת טיפוס. במשך חודש שהינו בגטו בעיירת יהודים בשם דובובה, עד שבוקר אחד פינו את הגטו כולו לעיר מחוז בשם טיאצ'ובו, שם נשארנו חודש ימים עד הפינוי למחנה הריכוז באושוויץ, אליו הובלנו ברכבות משא של בהמות במשך 3 ימים. באושוויץ נרצחו שני אחי הקטנים- אברהם ושלמה.

מאושוויץ הובלנו למחנה הריכוז בבירקנאו. אסירים יהודיים סייעו לנשים לרדת מן הרכבות ולאחר מכן חילקו אותנו לקבוצות: גברים- נשים, בריאים- חולים. בדיעבד נודע לנו שכל הילדים נשלחו למשרפות. במשך 5 שעות הותרו אותנו תחת השמש היוקדת, אנשים התעלפו ואיבדו את הכרתם ולאחר מכן פינו אותנו לצריפים, כאשר בהוראת הגרמנים, נאלצנו להידחס 12-14 איש על דרגש אחד, 1600 בחורות בצריף. כל בוקר בשעה 5:00 התקיים מפקד בוקר, לאחריו זכינו בפרוסת לחם יבשה ותה ללא סוכר לארוחת הבוקר, תור לשירותים וחזרה אל הצריף. בכל יום נעשו פשיטות "טיהור" בצריפים- הבריאים נלקחו לעבודות פרך והחלשים נותרו להמשיך להיחלש בצריף. לילה אחד הובלנו אל רכבת משא בה נסענו שני ימים ושני לילות עד לשלזיה- איזור פולני על טריטוריה גרמנית. תחת הוראותיהם ויחסם המחפיר של חיילי האס-אס, חפרנו בורות נגד טנקים ובלילה ישנו על קש באורוות במרחק שעה וחצי הליכה. רבים נמצאו מתים בבוקר שלמחרת והיתר, המשיכו לרדת במשקל. חשבתי לעצמי שהעולם משתגע. אנחנו הפכנו להיות אפאתיים לנעשה סביבנו, ממש עבדנו על אוטומט. המשכנו בחפירת הבורות עד ששמענו ריאות קרובות, אלה היו חיילי צבא רוסיה. ניתנה הנחיה להפסיק בפעולה ולהתחיל לצעוד. עזבנו את המקום ובמשך חודשיים

לפחות הלכנו בשלג ולנו באורות. שתי בחורות פולניות שניסו לברוח נרצחו לעיני כולנו, זאת למען יראו ויראו. באחד הימים חלפנו על פני מחנה סטודנטים בצ'כיה, שם לא נגלה שום סימן למלחמה. החקלאות נראתה במיטבה ונראה שאף אחד אינו מתעניין במתרחש סביבו. מאז ומעולם הייתה לי מערכת חיסונית די חלשה וחליתי רבות. למרות זאת, דאגתי מאוד לבריאותן של אחיותיי ולכן לילה אחד אזרתי אומץ רב ויצאתי לבקש מזון עבורן בבית של משפחה גרמנית בקרבת מקום. כשנפתחה הדלת עמדו מולי 2 חיילים גרמנים וברגע זה הבנתי שסביר ולא אצא משם חיה. באופן מפתיע, החיילים העלימו עין והגברת הגרמנית נהגה כלפי בנדיבות וחזרתי לאחיותיי עם קערות אוכל חם.

בימים שלאחר מכן, הדיזנטריה הלכה והחמירה והרגשתי שאינני יכולה ללכת עוד. שמנו לב שהשומרים אינם מקפידים על הסדר ובאוויר הורגש שהמלחמה לקראת סופה. באחת מתחנות הלילה אליהן הגענו, אירח אותנו באורות, בין הפרות, איכר גרמני אדיב ונחמד וכן סיפק לנו אוכל חם במשך מספר ימים עד שגירש אותנו מחשש שמא ייתפס ע"י הגרמנים. אותו איכר הוביל אותנו אל יער בשולי העיירה והמליץ לנו לתפוס בו מחסה עד שיתבהר המצב. ביער פגשנו חבורה קרבה של נערות צועניות חזקות ומלאות, דוברות הונגרית. לדבריהן, נאמר להם ע"י אחד מראשי העיר באזור כי כל עיירה שלישית מחויבת להלין אותם, זאת כיוון שהמלחמה נגמרה. אחוזות התרגשות, התקדמו עם הבנות אך הן היו בריאות ומהירות מאיתנו ואנחנו השתרכנו מאחור. באותו לילה, אחד הפקידים שמונו לפקח על הקבוצה צייד אותנו ברובים וליווה אותנו ליער נוסף והנחה אותנו להמשיך באותו מסלול, עד שנגיע לעיירה צ'כית שמשוחררת מכבלי המלחמה. משהתקרבו, התנוססו ברחבי העיר המוני דגלים צ'כיים שסימלו את סופה של המלחמה הארורה הזו.

במשך חצי שנה, עד סוף אוקטובר 1944, שהינו אחיותיי טובה ומרים ואנוכי בבירקנאו. הובלנו לבית פליטים בניהול מתנדבים צ'כים. זוג מקומי נחלץ לעזרתנו וביקש לאמץ אותי ולטפל בי עד שמצבי ישתפר. כל יום בביתם זכור לי היטב - המיטה הנקייה, שריפת הבגדים וריחם של הבגדים החדשים, השינה העמוקה והאוכל החם שהזין את קיבתי. שהיתי בביתם במשך 6 שבועות ואף הציעו לי שאשאר עימם בקביעות. נאלצת לסרב להצעה המרגשת ופגשתי את אחותי, על מנת שנחזור הביתה, בתקווה למצוא את אבא. לטובת מחפשי יקיריהם, השימוש בתחבורה הציבורית הותר בחינם. לביתנו לא היה זכר. הפכו את הבית לאורווה, השטח כולו היה מלא בצואת סוסים ובקושי היה ניתן להבחין בסימנים חיים לכך שלפני כן חיה בו משפחה. מששמעו רעשים, הגיעו השכנות בריצה והציעו לעזור לנו לשקם את הבית. לא הייתי מסוגלת לחשוב על דבר. המשכנו לעיירה במרחק 3 ק"מ מביתנו, בה נאספו כל היהודים שנותרו בין החיים. שם פגשתי שכן קרוב שעבד אצל אבי והבטיח לסייע לנו וכן את דודתי ובעלה, עימם המשכנו הלאה עד שנודע לנו כי גם אחותי טובה חיה ושהתה עד כה במחנה אמריקאי.

אנא ספרי על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ

(השחרור וחזרתך הביתה, חיך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

בעיירה נוי קונליג'ו שבבודפשט אורגנה הכשרה למשלחות בני נוער עולים לארץ ישראל מטעם "ההגנה". האיסוף החל בשישה אנשים ואט אט הצטרפו בני נוער רבים מכל מיני ערים עד לכמות של 1,700 איש. אחותי טובה התחנתה בבודפשט עם בעלה, שהיה אסיר במשך רוב שנות המלחמה והפליגו יחדיו לארץ ישראל. מרים נסעה לאיטליה ושהתה במחנה ארעי במשך שנה שלמה. מזכיר ההכשרה הציע לשלוח אותי דרך הגבול היוגוסלבי, זאת מאחר ושלטתי בשפות הרוסית, הצ'כית והיוגוסלבית וצייד אותי במסמכים מזויפים, על פיהם אני רשאית להישאר על אדמת הונגריה עד תאריך ספציפי. עם הגעתנו לגבול, הגורל הפגיש אותנו עם יהודי בגבול שלא האמין לנו, אך הסכים לתת לנו חותמת על מנת שנוכל להגיע לישראל. המשלחת יצאה מסובוטקו (יוגוסלביה) בלילה, יצאנו מצוידים באוכל אל עבר הרכבת וזו הייתה הפעם הראשונה שעיינו פגשו בים. הגיעו אנשים רבים מכל מדינות מזרח אירופה שביקשו להגיע לישראל. במהלך ההפלגה אותנתנו שהאוניה על סף טביעה, זאת על מנת להבטיח שהאנגלים לא יגיעו אלינו. עגנו בעיר חיפה ונשארו שבועיים על האוניה וממנה לאוהלים. שכנו בין החולות עד החורף ובספטמבר 1946 הועברנו לצריפים. בימים לאחר מכן, כל אחד קיבל אפשרות להתפזר לקיבוצים. אותנו העבירו לקיבוץ גבעת חיים שם קיבלו אותנו בסבר פנים יפות ואפשרו לנו לצאת ל-3 ימי חופשה לבקר את יקירנו. ניצלתי את ההזדמנות לבקר את אחותי טובה, שהתגוררה עם גיסתה וביקשה שאצטרף אליה. בראשית מלחמת השחרור נקראתי אל הדגל. על אף כעסה של אחותי, הייתי נחושה בהחלטתי להתגייס והובלתי את הנגב. שובצתי לתפקיד מחסנאית ביחידת התותחנים ושירתתי את הארץ במשך 15 חודשים. אחד הלוחמים לימים הפך לבעלי-ססה והתחנתנו ב-1949 באולם צנוע ביותר, בהתאם לדלות עימה התמודדנו. את חיינו המשותפים התחלנו ברמת גן. בתחילה, עבדתי בערבים במכבסה וביום סייעתי לאחותי בעבודות ביתה.

לאחר מכן, עבדתי בבית חרושת לשימורים, אך התקשיתי להמשיך שם לאורך זמן מפני שהעבודה בעמידה. סשה עבד יחד עם אחי צבי בבית חרושת המייצר מרצפות, אך נאלץ לסגור לאחר שההסתדרות הערימה קשיים רבים בפנינו. פתחנו בית מלאכה משותף שפעל במשך עשור, אך לאור מצבו הבריאותי של סשה וכן העובדה שהתקשינו להתמודד עם הבירוקרטיה והניירת האינסופית, החלטנו לפתוח חנות לצעצועים וכלי כתיבה בקרניצי. עבדנו יחדיו בחנות במשך 15 שנה, עד מותו של סשה.

סשה לא אהב את החנות והתקשנו לנהל אותה בשל המיסים הכבדים. בתחילה מצאנו שוכרים אך במהרה החלטנו שנכון יהיה למכור אותה ולחסוך מעצמנו את הדיווח המתיש לשלטונות המס. לא התמצאנו בתהליכים ולא נתנו לנו מנוח. סשה בעלי נפטר בגיל 81 בעקבות מחלת כליות קשה, בעודי בת 70. כיום אני בת 86, בודדה וללא ילדים. זוכה לביקוריהם של אחייני, ילדיה של טובה. מאז מותו של סשה, הקפדתי להיות מוקפת בחברותי הטובות, טסתי לטורקיה פעמיים וכן ביקרתי מס' פעמים את אחותי הבכורה צביה שמתגוררת בבגליה. מזה 13 אני סובלת מכאבים בעמוד השדרה בעקבות תאונת דרכים בה רכב פגע בי. עברתי 2 ניתוחי גב שלא עזרו כלל, אלא עוררו בעיות ברגליי אשר לא מצליחות לשאת אותי. אחי צבי, צעיר ממני ב-13 שנה, נפטר לפני חצי שנה.

נא ספרי/ על חיך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

הזיכרון החזק שלי מעלייתי ארצה הוא טעם התפוזים. ישבתי שעות רבות על מדרכות, אוכלת תפוזים וזה מילא אותי אושר. השלטונות הצ'כיים הציעו לנו לחזור למולדתנו והובטחו לנו תנאי מחיה נוחים מאוד, אך היה ברור לי שאת ישראל לא אעזוב. יחד עם זאת, הבירוקרטיה של המוסדות השונים בארץ ובפרט ההסתדרות לא נתנו לנו מנוח לאורך כל שנות חיינו. הרגשנו שלא מיטיבים איתנו, לא מנסים ולו במעט להקל עלינו. סיפור חיי אינו סיפור פשוט. גופי תמיד היה חלש, אך מנגד נפשי הובילה אותי באומץ להאמין ולהתגבר על הלא יאמן. המסר שלי הוא להמשיך ולספר, להמשיך ולדבר, להמשיך ולדון במה שהיה ולזכור שהייתה זו מציאות בועטת. לא להרפות ממנה.

ראיון: לירון הרשקוביץ', רמת – גן, ספטמבר 2013